

VERVOLGONDERZOEK VLEERMUIZEN

Oktober 2020

Vervolgonderzoek vleermuizen volgens
protocol NBG 2017
“Gaasperplaspark Amsterdam zuidoost”

Vervolgonderzoek vleermuizen

Vervolgonderzoek vleermuizen volgens protocol NBG 2017
“Gaasperplaspark Amsterdam zuidoost”

Opgesteld door: 5.1, 2, e

In opdracht van: Groengebied Amstelland
Amsteldijk Noord 55
1183 TE Amstelveen

© oktober 2020

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Werkwijze.....	4
LIGGING EN BEGRENZING.....	6
2.1 Plangebied	6
2.2 Groenstructuur rond plangebieden	7
2.3 Verwachtingen	7
2 INVENTARISATIE RESULTATEN.....	8
Verlag bezoeken.....	9
4 ANALYSE VLEERMUIZEN	13
5 CONCLUSIES	18
6 MAATREGELEN EN VERVOLGSTAPPEN	19
6.1 Mitigatie.....	19
6.3 Ontheffingsaanvraag.....	19
7 GERAADPLEEGDE BRONNEN	21
Literatuur	21
Internet.....	21
Foto's en kaarten	21
colofon	22

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Op een drietal locaties in het Gaasperplaspark te Amsterdam Zuidoost staan bomen met een slechte conditie en vormen een gevaar voor recreanten. De afgelopen jaren zijn de bomen gesnoeid maar zonder het gewenste resultaat. Sommige bomen zijn zodanig afgestorven of hangen in andere bomen dat er direct gevaar ontstaat bij hevige wind en takbreuk mogelijk is. Gezien de plaats van de bomen zijn om veiligheidsredenen voor recreanten, stevige maatregelen onvermijdelijk.

De te nemen maatregelen:

- Kap van de dode, aangetaste of gevaarlijk hellende bomen;
- Mogelijk nog kandelaberen of knotten;
- Takhout weg snipperen en stamhout afvoeren;
- Frezen van de wortels;
- Molm afvoeren of ter plaatse verwerken;
- In dien wenselijk is herplant.

In november 2019 werd een quickscan gemaakt op twee locaties en verscheen er een ecologisch advies over een derde locatie. Uit de quickscan bleek dat er rondom de bomen vleermuizen voorkomen. Gezien o.a de holten en loszittende bast werd ingezet op voortgezet onderzoek naar vleermuizen volgens protocol NGB 2017.

Aan Arda advies voor natuur en landschap werd verzocht het voortgezet onderzoek uit te voeren. Het voorliggende onderzoek volgens vleermuisprotocol NBG 2017 en de bijbehorende kennisdocumenten BIJ12, geeft antwoord op de volgende vragen:

- maken vleermuizen gebruik van de bomen? Zo ja;
- hoe worden de bomen door de vleermuizen gebruikt?
- welke maatregelen vervolgstappen zijn nodig met het oog op de voorgenomen maatregelen?

Naast vleermuizen werd ook gelet op mogelijk voorkomen van andere beschermde soorten en in het bijzonder op steenuil.

Voor achtergrond informatie over de leefwijze van vleermuizen wordt verwezen naar de bestaande Kennisdocumenten. De documenten zijn downloadbaar op de site van BIJ12.

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

1.2 Werkwijze

Het onderzoek naar vleermuizen heeft plaatsgevonden naar richtlijn van het protocol 2017 en Kennisdocumenten gewone- en ruige dwergvleermuis. Hierbij wordt verwezen naar het Netwerk Groene Bureaus. Bron: <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Steenuil werd lopende het onderzoek naar vleermuizen als bijzondere soort meegenomen in het onderzoek.

a Kantoorwerk

Literatuur onderzoek, kennisdocumenten en internetsites met verspreidingsgegevens zijn de belangrijkste bronnen voor deze kantoorstudie. Waar bruikbaar zijn tekstonderdelen onder verwijzing in het rapport opgenomen.

b. Veldwerk

Het onderzoek naar vleermuizen is gericht op de bomen van drie locaties daken en in wijdere zin van het park.

De onderzoeken zijn verricht door 5.1, 2, e , Arda advies voor natuur en landschap, vleermuisdeskundige 5.1, 2, e (zie colofon).

Het protocol schrijft geen gebruik voor van specifieke apparatuur. Gebruikte apparatuur: Petterson D100 met analoge opname, Baton XD in combinatie met app Vleermuisrecorder versie 1.OR156 voor opnames en sonogrammen.

In het schema op bladzijde 5 is een overzicht opgenomen van de benodigde tijdsinspanning voor het doen van onderzoek. Daarbij wordt opgemerkt dat de tijd voor onderzoeken naar diverse functies voor vleermuizen elkaar overlappen en met elkaar worden gecombineerd.

In totaal zijn er 3 avondbezoeken en 1 nachtelijk bezoek van 2 uur ingepland. Reeds eerder werden twee locaties in oktober 2019 bezocht zoals beschreven in de Quickscan Bomen in het Gaasperplaspark.

Omdat het specifiek gaat over het gebruik van de bomen door vleermuizen, is gekozen bij de avondbezoeken om bij het uitvliegmoment te zijn en later bij het vaststellen van baltsgedrag. De avondbezoeken duren voldoende lang om ook bij totale "duisternis" nog activiteiten te kunnen meten.

Ter plekke worden notities gemaakt op de kaart. Gegevens zijn ingevoerd in QGIS of anderszins verwerkt en in kaart gebracht.

	Winterverblijf	Zomerverblijf	Kraamverblijf	Paarverblijf	Foerageergebied	Vliegroute
Starttijd ten opzichte van zonsopgang		0 min na	0 min na	(0 min) 60 min na	0 min na	0 min na
Eindtijd ten opzichte van zonsopkomst		(30 min) 0 min voor	(30 min) 0 min voor	0 min voor; eerder bij kou	(30 min) 0 min voor	(30 min) 0 min voor
Aantal en duur bezoeken	1 veldbezoek.	2 x 2 uur [waarvan tenminste 1 x 's ochtends].	2 x 2 uur	2 x 2 uur	2 x 2 uur; waarvan 1 x in de kraamperiode.	2 x 2 uur; waarvan 1 x in de kraamperiode.
Periode tussen bezoeken		Tenminste (10) 20 dagen.	Tenminste (10) 30 dagen.	Tenminste (10) 20 dagen.	Tenminste (4) 8 weken.	Tenminste (4) 8 weken.
Werkwijze	zichtwaarneming, [detector], luisterset	Geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]	Geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]	Geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]	Geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]	Geluidswaarneming, altijd mogelijkheid opname [& sonogram]
Weersomstandigheden	binnentemperatuur 0-15 graden Celsius	> 7 graden Celsius; < 5 (tot 6) Bft; maximaal motregen	> (7-9) 10 graden Celsius; < 5 (tot 6) Bft; maximaal motregen	>6 graden Celsius; < 5 (tot 6) Bft; maximaal motregen	> (7-9) 10 graden Celsius; < 4 (tot 6) Bft; maximaal motregen	> (7-9) 10 graden Celsius; < 4 (tot 6) Bft; maximaal motregen

Overzicht van tijdsinspanning volgens kennisdocument gewone dwergvleermuis BIJ12

Ligging en begrenzing

2.1 Plangebied

De plangebieden liggen in de gemeente Amsterdam stadsdeel Zuidoost, Amersfoort-coördinaten 127958/479919 zuidelijke stroken en 128517/480366 noordelijke strook. De plangebieden zijn de rode vlakjes op de kaart en de luchtfoto's.

Kaart en luchtfoto's (Bron: Open topokaart Pdok-service)

Het plangebied is via diverse paden in het Gaasperplaspark bereikbaar. De plangebieden omvatten intensief gemaaid en extensief gemaaid gras waarin schietwilgen en populieren staan.

Deel A is een doodlopend schiereiland met aan weerszijde aftakelende schietwilgen met watermerkie die zijn beschreven in het Ecologisch advies december 2019. Inmiddels is het pad afgesloten en gaat de natuur haar gang.

Deel B grenst aan het water de bomen staan in de oever bij een picknickplaats. Het gras rondom de bomen wordt intensief onderhouden

Deel C De noordelijke locatie ligt tussen een voetpad en een ruitpad. De 9 bomen(es, populier en schietwilg) staan in de berm met extensief gemaaid gras.

2.2 Groenstructuur rond plangebieden

De groenstructuren zijn in grote mate bepalend voor aanwezigheid van vogels en geschikt microklimaat voor insecten en vleermuizen. De drie locaties en de bomen maken onderdeel uit van het bomenrijke Gaasperplaspark. De afwisseling van open velden en bosschages maken het hele park geschikt als leefgebied voor vleermuizen. Het leefgebied sluit naadloos aan op de groenstructuur in de wijk Nellestein en overige groenstructuren rondom de Gaasperplas waarvan de vleermuizen gebruik maken.

2.3 Verwachtingen

In de Quickscan Bomen Gaasperplaspark 2019 Arda Advies is een uitdraai opgenomen uit de NDFF en verwerkt in onderstaande tabel.

In de directe omgeving worden 8 soorten vleermuizen gemeld. Waarvan 6 soorten gebruik maken van bomen als zomerverblijf of als paarverblijf. Rosse vleermuis maakt ook gedurende winter gebruik van bomen en ruige dwergvleermuis als paar- en winterverblijf.

soort	bomen	steen	bomen en steen	zone km
Gewone dwergvleermuis		++	±	0-1
Gewone grootoorvleermuis		+	++	0-1
Laatvlieger		++		0-1
Meervleermuis		++		0-1
Rosse vleermuis	++			0-1
Ruige dwergvleermuis	+		++	0-1
Watervleermuis	+	+	+	0-1
Baardvleermuis	+		+	1-5

De met geel gemarkeerde vleermuizen kunnen voorkomen.

2 Inventarisatie resultaten

Datum	Zon op/onder	Bezoektijd	Weer	Waarnemers
23-10-2019	18.28	18.00-20.00	Licht bewolkt 14-12°C ZW 0-1 BF.	1
24-10-2019	18.26	18.00-20.00	Half bewolkt 18°-14°C ZW 2-3 BF.	1
24-5-2020	21.41	21.30-23.30	Zwaar bewolkt 15°C W 1 á 2 BF.	2
12-7-2020	5.34	3.15-5.50	Onbewolkt 11°C 0-1 BF	2
2-9-2020	20.24	0.20-2.20	Onbewolkt 13°C 1 BF ZW	1
30-9-2020	19.18	22.15-0.20	Zwaar bewolkt 15°C Z 1 BF.	2

In bovenstaande tabel zijn de data en tijdstippen vermeld van de veldbezoeken in 2019 tijdens de quickscan buiten het protocol locaties B en C; en 2020 volgens protocol locaties A, B en C.

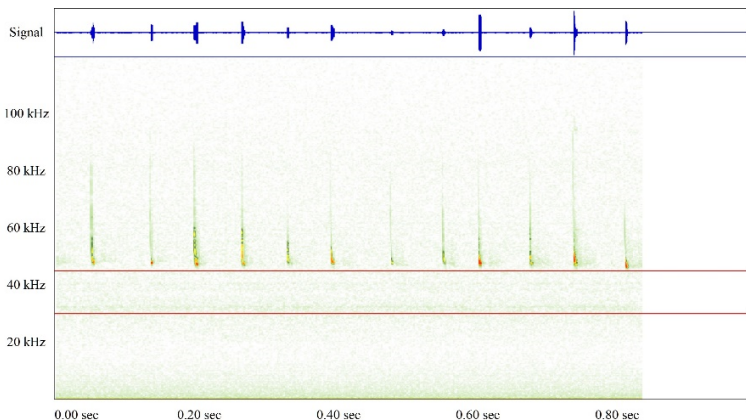
De avondbezoeken in oktober, mei, juli en september waren gericht op vaststellen van uitvliegende vleermuizen, paarverblijven en sociale geluiden die kenmerkend zijn voor territoriaal (paar)gedrag. Het nacht/ochtendbezoek is gericht op kraam/zomerverblijfplaatsen en waarnemen van zwermgedrag. Het vaststellen van een essentieel foerageergebied en vliegroutes is meegenomen tijdens de onderzoeken.

Tijdens de bezoeken is gebruik gemaakt van opname apparatuur. De opnames zijn opgenomen met behulp van een triggerfunctie. De opnames werden geanalyseerd d.m.v. sonogrammen. Aan de hand van de frequenties en typerende gebruik van frequentie modulatie (FM) of quasi constante frequentie (qcf) kon worden vastgesteld om welke soorten het ging. Desgewenst zijn de opnames beschikbaar.

Bij de analyse is gebruik gemaakt van het programma BATSCAN versie 9.8 en de handleiding "Batdetector handleiding voor beginners Determinatie van de meest voorkomende vleermuizen in Vlaanderen met behulp van heterodyne bat-detectoren", NEM-VTT sonogrammenboekje.

In de opgenomen sonogrammen zijn twee rode lijnen opgenomen. De lijnen markeren de 50kHz en 45kHz zodat het verschil tussen ruige- en gewone dwergvleermuis direct zichtbaar is.

De opname apparatuur werd afwisselend tijdens het bezoek gebruikt en op verschillende plekken rondom de gebouwen geplaatst. Met een Petterson 100D werd de omgeving beluisterd.

Sonogram 2015835 gewone dwergvleermuis 24-5-2020 Gaasperplaspark

Verslag bezoeken

De twee bezoeken in oktober 2019 in deelgebied B en C zijn verwoord in Quickscan Bomen Gaasperplaspark, Arda advies:

“Tijdens het bezoek werd met een batdetector geluisterd naar vleermuizen. Op beide locaties was er activiteit en op de noordelijk locatie zelfs veel activiteit. In het noordelijke deel bleef de activiteit beperkt tot het gebied tussen de te kappen bomen en de noordelijke boernerven. In het zuidelijk deel waren de vleermuizen boven het water en in de open ruimte tussen de bomen actief.

De activiteit werd vastgelegd in sonogrammen en beoordeeld. Uitvliegen uit de bomen werd niet direct waargenomen. De vleermuizen kwamen vanuit verschillende richtingen aanvliegen. Onzekerheid omtrent het uitvliegen betrof één boom in het noordelijke deel en één boom in het zuidelijke deel.

De activiteiten betroffen foerageren. Er werd geen baltst vastgesteld daarvoor was het ook te laat in het jaar en de periode voor de waarnemingen te koud. De holten en scheuren in de bomen zijn potentiële paarverblijven. De soorten betroffen gewone- en ruige dwergvleermuis. In het noordelijke plangebied werden ook sociale geluiden gehoord.”

Avondbezoek 24 mei 2020

Het bezoek is door twee waarnemers uitgevoerd waarbij tijdens de waarneming van locatie werd gewisseld. Het bezoek was gericht op uitvliegmoment en overige activiteiten van vleermuizen en vaststellen van soorten.

Uitvliegen uit bomen werd niet gezien.

Zowel op locatie A en B en locatie C betrof het hoofdzakelijk gewone dwergvleermuis in geringe aantallen variërend tussen 3 á 4 dieren die foeragerend rondvlogen.

Ruige dwergvleermuis werd sporadisch gehoord.

Vervolgonderzoek vleermuizen

Bij locatie A waren gedurende de waarnemingstijd 2 á 3 gewone dwergvleermuizen foeragerend actief. De vleermuizen kwamen uit noordwestelijke richting aanvliegen. Andere soorten werden niet gehoord.

Bij locatie B vond nauwelijks activiteit plaats. Slechts boven het water werd gefoerageerd door gewone dwergvleermuis.

Bij locatie C werden éénmaal kortstondig twee grootoor vleermuizen waargenomen. Net buiten de locatie actief langs het fietspad naar de provinciale weg waren 6 á 10 gewone dwergvleermuizen foeragerend actief.

Elders in het park werden ook vleermuizen gehoord en gezien.

Nacht/ochtendbezoek 12 juli 2020

Het bezoek is door twee waarnemers uitgevoerd waarbij tijdens de waarneming van locatie werd gewisseld. Het bezoek was gericht op zwermgedrag, vaststellen van massaverblijf of kraamkolonie en overige activiteiten van vleermuizen en vaststellen van soorten. Nergens werd duidelijk zwermgedrag gezien met uitzondering van een klein groepje in een kort moment op locatie A. Massaverblijfplaatsen werden niet aangetroffen.

Bij locatie A betrof het tot 4.00 uur losse waarnemingen van enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen en sporadisch een ruige dwergvleermuis. Tussen de bomen boven en het pad werd in de luwte door 2 á 3 gewone dwergvleermuizen gefoerageerd. Tussen 5.30 en 5.00 uur cirkelden 2 á 3 gewone dwergvleermuizen rondom de bomen bij de entree en verdwenen vrij plotseling in noordwestelijke richting waarna geen activiteiten meer werden waargenomen.

Bij locatie B werden geen activiteiten gedurende de uren waargenomen. Wel boven het water waar bij de oostelijke rietkraag werd gefoerageerd. Bij locatie C waren een drietal vissers aanwezig die mogelijk voor wat verstoring zorgden.

Bij locatie C bleef de activiteit beperkt tot 3 á 4 gewone dwergvleermuizen die rondom de bomen foerageerde. Omdat de activiteit gering was werd ook in de omgeving en met name bij de boerderijen langs de Gaasp geluisterd. Ook hier was weinig tot sporadisch activiteit.

Midden nachtelijk bezoek 2 september 2020

Het bezoek is door één waarnemer uitgevoerd waarbij tijdens de waarneming van locatie werd gewisseld. Het bezoek was gericht op baltsgedrag en vaststellen van baltsplekken of territoria en overige activiteiten van vleermuizen en vaststellen van soorten. Op twee plekken werd baltsactiviteit waargenomen. Zwermgedrag dat mogelijk duidt op aanwezigheid van winterverblijfplaatsen werd niet waargenomen.

Bij locatie A en B werden een drietal gewone dwergvleermuizen vastgesteld waarbij één baltsend mannetje tussen beide locatie in bij een groepje populieren. Overigens bleef het bij foerageren.

Bij locatie C bleef de activiteit beperkt en werden 2 á 3 gewone dwergvleermuizen waargenomen. Rondom een dikke wilg(de boom waarin de scheefgezakte grote populier hangt) werd een baltsend mannetje gewone dwergvleermuis waargenomen. De boom bevat loszittende bast en mogelijk verborgen of niet goed zichtbare holten die geschikt zijn als paarverblijf.

Avondbezoek 30 september 2020

Het bezoek is door twee waarnemers uitgevoerd waarbij tijdens de waarneming van locatie werd gewisseld. Het bezoek was gericht op baltsgedrag en vaststellen van baltsplekken of territoria en overige activiteiten van vleermuizen en vaststellen van soorten. Op twee plekken werd baltsactiviteit waargenomen. Zwermgedrag werd niet gezien.

Bij locatie A was er sporadisch activiteit van foeragerende gewone dwergvleermuis. Baltsgedrag werd niet gehoord of gezien.

Bij locatie B was er sporadisch activiteit van foeragerende gewone dwergvleermuis. In een groepje populieren aan noord westkant van het onderzoeksgebied werd een baltsend mannetje waargenomen.

Bij locatie C was er geregeld activiteit van 3 á 4 gewone dwergvleermuizen rondom de wilg die ook in het vorige bezoek werd gespot. In de wilg was een roepend/baltsend mannetje gewone dwergvleermuis actief.

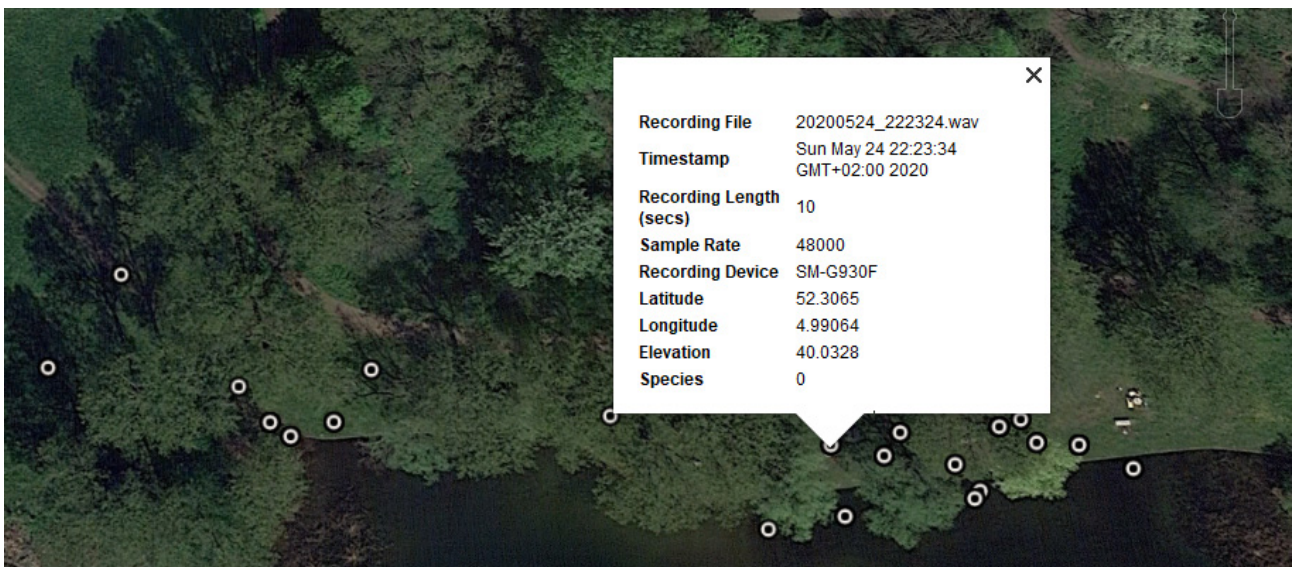
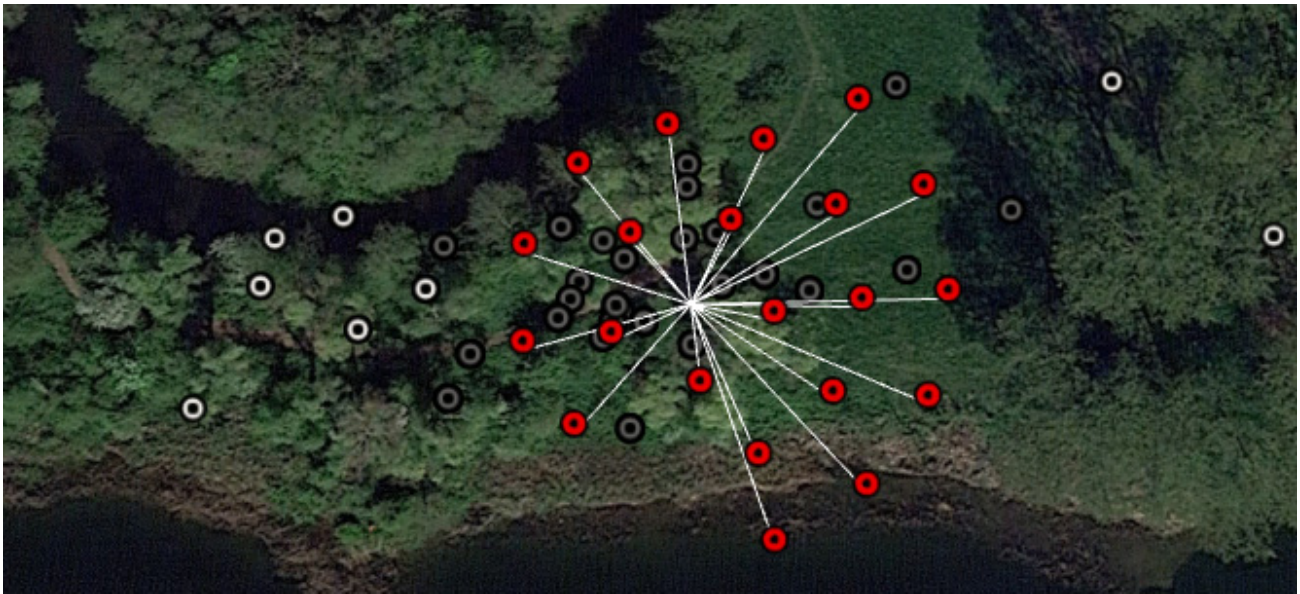
Naast de drie locaties werd er in een groot deel van het park geluisterd. Op de parkeerplaats bij de camping vlogen 3 á 4 gewone dwergvleermuizen foeragerend rond. Rondom de meer openplaatsen en opvallend bij de verlichte plekken kruispunten werden overal foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Een concentratie van gewone dwergvleermuizen bevond zich boven het water ten zuiden van de Willem Alexander manage.

Steenuil en overige soorten

Steenuil is niet waargenomen tijdens de bezoeken en wordt daarmee uitgesloten op de planlocaties.

Overige waargenomen soorten zijn egel, vos, konijn en een roepende bosuil.

Vervolgonderzoek vleermuizen

Locaties A en B met daarop alle bruikbare waarnemingen van vleermuizen. Een punt kan meerdere waarnemingen van 10sec. omvatten zoals op bovenste foto zichtbaar is. De ster aan waarnemingen in de bovenste foto toont het moment dat een kleine groep gewone dwergvleermuizen rondom de bomen vlogen. De onderste foto toont locatie B met veel minder activiteiten.

Locatie C met alle bruikbare waarnemingen met uitzondering van 2 september.

Bron: Google earth en Vleermuisrecorder versie.OR172

4 Analyse vleermuizen

In de uitdraai van de NDFF zijn in de eerste kilometer rondom de drie locaties vleermuizen aangetroffen (tabel 2.3 blz.7). Niet alle soorten die gebruik maken van bomen als verblijfplaats werden aangetroffen. Bomen kunnen wel worden gebruikt om rondom te foerageren, ter oriëntatie in landschap en als vliegroute.

Tijdens het onderzoek dat gericht was op het gebruik van de te onderhouden bomen zijn gewone – en ruige dwergvleermuis met zekerheid aangetroffen. In de directe omgeving werden geen andere soorten waargenomen. Uitzondering was een vermoeden van twee grootoor vleermuizen die slechts kortstondig tijdens één bezoek werden gehoord bij locatie C.

Ruige dwergvleermuis

Naar verwachting zou ruige dwergvleermuis in de opnamen van augustus en september mogelijk worden waargenomen. De vrouwtjes van deze soort trekken over grote afstand om in de late zomer en najaar te paren. De mannetjes verblijven dikwijls dichtbij hun paarterritorium van waaruit dan luid wordt geroepen. "Roepende territoriale mannetjes en paarverblijven zijn gevonden in nest- en vleermuiskasten, in boomholtes en achter daklijsten en betimmeringen".

Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/ruige-dwergvleermuis> .

Vervolgonderzoek vleermuizen

Ruige dwergvleermuis is slecht enkele keren foeragerend opgenomen. Baltsgedrag of roepende mannetjes zijn niet gehoord. Omdat mannetjes in de winterperiode onder schors of boomholten worden gevonden, is dat ook hier mogelijk. Een indicatie daarvoor is een paarverblijfplaats. Deze werden niet gevonden. Aanwezigheid van ruige dwergvleermuis is daarmee voor 99% uitgesloten.

Laatvlieger

Laatvlieger is een soort waarvan nog weinig bekend is. Door betere apparatuur en volgen van de soort komt er steeds meer aan het licht over de leefwijze. Laatvlieger is een op geluid en sonogram goed herkenbare soort die kan voorkomen in stedelijke milieus en verblijft in gebouwen. "In dorpen en aan de rand van steden kan men in de schemering laatvliegers rond lantarenpalen, in tuinen en in parken zien jagen". Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/laatvlieger>. Indien laatvlieger aanwezig zou zijn op de locaties, was de soort door het typerende geluid zeker opgevallen. Laatvlieger is daarmee uitgesloten als gebruiker van de bomen.

Watervleermuis

"De watervleermuis is een boombewonende soort van half open tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap". Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/watervleermuis>. De verwachting om watervleermuis aan te treffen zou groot zijn. Watervleermuis werd niet waargenomen tijdens de veldbezoeken en is daarmee uitgesloten als gebruiker van de te onderhouden bomen.

Baardvleermuis

"Baardvleermuizen worden vooral aangetroffen in bossen, aan bosranden en in kleinschalige gesloten landschappen. Daarbij jagen ze vooral in open ruimtes, zoals boven paden, beken, open plekken en langs houtwallen. De baardvleermuis bewoont in de zomer bomen, nest- of vleermuiskasten, zolders, of de ruimte achter gevel-betimmeringen en vensterluiken van gebouwen. Kraamkolonies bereiken groottes van 10 tot 100 individuen. Het merendeel van de dieren jaagt binnen een afstand van 1 tot 3 km van de verblijfplaats. De baardvleermuis vliegt bij voorkeur langs lijnvormige structuren in het landschap". Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/baardvleermuis>. Baardvleermuis is niet geconstateerd.

Gewone grootoorvleermuis

Gewone grootoorvleermuizen jagen in de directe omgeving van de verblijfplaats tot op een afstand van maximaal 3 km. Ze volgen hagen en houtwallen, maar vooral in bos of kleinschalig landschap vliegen ze gewoon tussen de bomen door. De paartijd loopt van de herfst tot in het voorjaar. In de herfst en het voorjaar worden grootoorvleermuizen waargenomen, die vanaf een hangplaats aan bijvoorbeeld een boomstam, luid roepend de aandacht trekken. In die tijd worden seksueel actieve mannetjes in boomholtes, op zolders en in nest- en vleermuiskasten gevonden. De gewone grootoorvleermuis gebruikt zeer uiteenlopende soorten [verblijfplaatsen](#). Ze worden in de zomer aangetroffen op zolders, achter betimmeringen, daklijsten en vensterluiken, in spouwmuren en onder dakpannen, in holten en spleten in bomen en in nest- en vleermuiskasten. Bron:

<https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/bruine-of-gewone-grootoorvleermuis>

Grootoorvleermuis is niet met zekerheid geconstateerd. Indien de soort aanwezig is, is dit met een batdetector tijdens de baltsperiode goed waarneembaar. Buiten de balts is het zachte echogeluid moeizaam te detecteren. Buiten de ene waarneming is de soort niet meer gehoord. Geheel uit te sluiten is de soort niet op de aangetroffen locatie bij dezelfde wilg waar later in het jaar een baltsende gewone dwergvleermuis werd gehoord.

Meervleermuis

“De meervleermuis is een soort die zich in de zomer vooral thuis voelt in waterrijke gebieden met moerassen, weiden en bossen. In Nederland is de meervleermuis dan vooral te vinden in de open veenweidegebieden en zeekleigebieden in het westen, noorden en in iets minder mate ook het midden en zuidwesten van Nederland. In het westen en noorden van Nederland is de soort plaatselijk algemeen. Het zwaartepunt van de Europese populatie lijkt in Nederland te liggen. Kolonies van meervleermuizen bevinden zich vrijwel altijd in gebouwen zoals op kerkzolders, in spouwmuren en onder dakpannen. Kraamkolonies variëren in grootte van enkele tientallen tot enkele honderden dieren. In Nederland zijn kraamkolonies tot nu toe vooral gevonden in het westen en noorden van Nederland en in veenweidegebieden in Oost Nederland. Maar ook aan de randmeren van het IJsselmeer en in de buurt van de grote rivieren zijn verblijfplaatsen gevonden. In totaal zijn in Nederland 45 kraamverblijven van meervleermuizen bekend, met een totale populatie geschat op 10.000 dieren”. Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/meervleermuis>
Meervleermuis is niet geconstateerd.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is in West-Europa een uitgesproken boombewonende soort. Zowel solitaire mannetjes, groepen vrouwtjes met jongen, als dieren in winterslaap gebruiken boomholten als onderkomen. Doordat de rosse vleermuis tamelijk luidruchtig is, en de geluiden ook zonder hulpmiddelen vaak goed te horen zijn, zijn de verblijfplaatsen relatief makkelijk te vinden. Zodoende is het gebruik van boomholten door de rosse vleermuis ook al lange tijd bekend. Bron: <https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/rosse-vleermuis>

Rosse vleermuis is een boombewonende soort. Dat de soort aangetroffen kan worden in het Gaasperplaspark is zeer aannemelijk. Echter een verblijfplaats bij te onderhouden bomen is niet geconstateerd.

Gewone dwergvleermuis

“(Kraam)kolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. Gewone dwergvleermuizen zijn plaatstrouw, maar gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. In de bebouwde kom zijn de baltsvluchten van roepende mannetjes in hun territorium in de herfst gemakkelijk op te sporen. De paarverblijven in spleten in en om gebouwen zijn echter moeilijk te vinden. Vaak liggen er in een stad of dorp veel territoria in één bepaalde wijk. Gebouwen worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden. Ze kiezen temperatuurgevoelige winterslaapplaatsen. Bij vorst zoeken ze vaak verwarmde huizen op”. Bron:

<https://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten/gewone-dwergvleermuis>

Gewone dwergvleermuis zou naar verwachting worden waargenomen en de waarnemingen bevestigen de verwachting. Gewone dwergvleermuis was tijdens alle bezoeken actief zowel foeragerend als baltsgedrag werd geconstateerd. Met zekerheid werd een paarverblijf vastgesteld op locatie C in een van de te onderhouden bomen en bij locatie B in andere bomen.

Vervolgonderzoek vleermuizen

De gewone dwergvleermuis maakt deel uit van een plaatselijke populatie waarvan in het hele Gaasperplaspark op diverse plekken individuen werden gehoord. Tijdens het ochtendbezoek verdwenen de vleermuizen in noord westelijke richting. Het is aannemelijk dat in de omgeving van Nellestein een massaverblijfplaats is. Gebruik van de te onderhouden bomen als massaverblijfplaats of winterverblijfplaats is voor deze gebouw bewonende soort uitgesloten. Een winteronderzoek naar zwermgedrag is daarom overbodig.

Vergelijkbaar onderzoek

In 2019 werd door Bureau Natuurlijke Zaken onderzoek verricht naar vleermuizen in 19 stadsparken in Amsterdam waaronder het Gaasperplaspark. Het beeld van de vleermuizen sluit aan op de waarnemingen die zijn gedaan tijdens het onderzoek.

“Vleermuizen In 1998 zijn hier slechts twee soorten vleermuizen gehoord; gewone en ruige dwergvleermuis. Tussen 2008-2018 zijn ook meervleermuis en watervleermuis in het park vastgesteld. Tijdens het onderzoek in 2019 hebben we ook deze vier soorten vastgesteld. De water- en meervleermuis bij de wateren en de gewone en ruige dwergvleermuis door het hele park. Een nieuwe soort voor dit gebied is de rosse vleermuis, die is dit jaar eenmaal overvliegend waargenomen. Mogelijk neemt het aantal soorten toe met het ouder worden van het park. Er ontstaan in de tijd meer lutteltes door groei van bomen en struiken, waar vleermuizen kunnen foerageren. Met het ouder worden van de bomen ontstaat er ook vaak holtes in bomen waar vleermuizen gebruik van kunnen maken.”

Bron: Vleermuizen in de stadsparken van Amsterdam, Onderzoek naar de diversiteit van vleermuizen in 19 stadsparken van Amsterdam, Tempel C. et al 2019

Locatie A

Locatie B twee baltsterritoria buiten het plangebied

Locatie C Met baltsterritorium dat op 2/9 en 30/9 werd vastgesteld.

Overzichtkaarten inventarisatie locatie A en B met jacht (groen), territoria (zeshoek) en de te onderhouden bomen (rood) Bron: Luchtfoto Pdok service 2018

5 Conclusies

- Gewone- en ruige dwergvleermuis komen beide voor in het Gaasperplaspark. Van gewone dwergvleermuis werden paarterritoria vastgesteld waarvan een verblijfplaats in een te onderhouden schietwilg op locatie C. Ruige dwergvleermuis werd slechts foeragerend aangetroffen. Grootoor vleermuis werd mogelijk éénmaal aangetroffen.
- Overige soorten die volgens de Nationale Databank Flora en Fauna binnen een straal van 1 km. voorkomen en in de rapportage van Bureau Natuurlijke Zaken zijn niet geconstateerd op de locaties of nabijheid van de bomen.
- Winterverblijven zijn niet eenvoudig vast te stellen en worden vaak gemist. Paarverblijven en baltsgedrag kunnen voor beide soorten dwergvleermuizen een winterverblijfplaats indiceren. De beste indicatie voor winterverblijven is zwemgedrag tijdens de winterperiode. Vooralsnog zijn daar geen aanwijzingen voor. Een bezoek gedurende winterperiode zal geen extra informatie opleveren maar bij aanwezigheid wel tot extra verstoring leiden.
- Bij ruige dwergvleermuis gaat het om individuele overwinterende mannetjes en worden meestal per toeval gevonden.
- Gewone dwergvleermuis overwintert in groepen(jes) voornamelijk in gebouwen. Dikwijls is het verblijf voor gewone dwergvleermuis tijdelijk omdat de dieren meer (winter)verblijfplaatsen gebruiken. Bij zachte winters verplaatsen de dieren zich vaak en kunnen actief blijven. In de directe omgeving zijn er gebouwen zoals in Nellestein, de manage en de boerderijen die voor zomer, winter en paarverblijfplaatsen geschikt zijn.
- De voorgenomen activiteiten betreffen kap en onderhoudswerkzaamheden aan de bomen met rode stip op de luchtfoto's gemarkeerd. Voor de meeste bomen heeft dit geen effect op vleermuizen. In de bomen zijn op één na geen verblijfplaatsen aangetroffen. De bomen maken geen onderdeel uit van een essentieel foerageergebied of als vliegroute.
- Met de kap van een schietwilg in de noordelijke locatie gaat een paarverblijf voor gewone dwergvleermuis verloren tenzij er voor een alternatieve oplossing wordt gekozen waarbij het paarverblijf kan blijven bestaan.
- Bij het nemen van de juiste mitigerende maatregelen worden dan geen overtredingen begaan t.a.v. de Wet natuurbescherming 2015. Derhalve is er geen ontheffing nodig of een verklaring van geen bedenkingen.
- Ecologische begeleiding van de werkzaamheden wordt aangeraden.

6 Maatregelen en vervolgstappen

6.1 Mitigatie

De voorgenomen werkzaamheden betreffen onderhoudswerkzaamheden en eventueel kappen van bomen. Ter mitigatie wordt geadviseerd de werkzaamheden uit te voeren op een tijdstip dat de vleermuizen niet meer actief zijn (december en maart).

Voorgesteld wordt om bij de werkzaamheden bij locatie C de schietwilg met paarverblijf te sparen. De schietwilg kan na verwijdering van de populier en de zieke es goed herstellen zodat het paarverblijf blijft gespaard.

Ook wordt verwezen naar de maatregelen opgenomen in de Quickscan Bomen Gaasperplaspark en Ecologisch advies schietwilgen Gaasperplas.

Indien alsnog blijkt dat de schietwilg niet te redden valt, zullen er ter vervanging van het paarverblijf minimaal zes maanden voorafgaande aan de ingreep een viertal vleermuiskasten opgehangen worden in de bomen rondom de schietwilg. In dat geval zal er ook een ontheffing nodig zijn.

Uit voorzorg zal de schietwilg een week voorafgaande aan de werkzaamheden worden onderzocht. Bij aantreffen van vleermuizen in het winterverblijf worden de werkzaamheden opgeschort. Aanvragen van een ontheffing is dan alsnog noodzakelijk.

Ecologische begeleiding van de werkzaamheden wordt aangeraden.

6.3 Ontheffingsaanvraag

Ontheffing of verklaring van geen bedenkingen (vvgb) is nodig indien door de activiteiten sprake is van een overtreding van de Nbw-2015. Door het nemen van mitigerende maatregelen wordt de overtreding voorkomen en is er geen ontheffing of vvgb nodig.

Indien kap plaatsvindt van de betreffende schietwilg dient alsnog een ontheffing of verklaring van geen bedenkingen te worden aangevraagd. Is er sprake van ontheffing Nb-wet 2017 dan is hiervoor een actieplan nodig met detailinformatie over de werkzaamheden en de te nemen/genomen mitigerende en compenserende maatregelen.

Te behouden schietwilg met paarverblijf

7 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen min EZ december 2016.

Jansen, A. M & Schaminée J.H.J., Europese Natuur in Nederland, Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV uitgeverij, Utrecht, 2008

Jansen, A. M & Schaminée J.H.J., Europese Natuur in Nederland, Zee en kust Natura 200 gebieden KNNV uitgeverij, Utrecht, 2009

Sven Verkem, Bat--detector handleiding voor beginners, Determinatie van de meest voorkomende vleermuizen in Vlaanderen met behulp van heterodyne bat-detectoren

E.A. Jansen + H.J.G.A. Limpens, Hollander H. redactie, herkenning van vleermuissoorten en gedrag aan de hand van echolocatiegeluiden- voorlopige versie 2014 (NEM-VTT sonogrammenboekje).

Quickscan Bomen in Gaasperplaspark

Kennisdocumenten Ruige- en Gewone dwergvleermuis BIJ12

Van den Tempel, C. J. Rotteveel, M. Struif, F. Visbeen en H. Griffioen, 2019. Vleermuizen in de stadsparken van Amsterdam. Onderzoek naar de diversiteit van vleermuizen in 19 stadsparken. Natuurlijke Zaken. Heiloo 2019

Internet

Voorzover niet eerder in bronvermeldingen opgenomen:

<http://www.vleermuis.net>

<https://www.pdok.nl/>

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Foto's en kaarten

Fotografie: 5.1, 2, e

Kaarten: Open streetmap pdokservice

Bewerking 5.1, 2, e QGIS 2.14 Essen

colofon

Tulpstraat 2
3442 BL Woerden
Internet: www.arda-natuur.nl / 5.1, 2, e@arda-natuur.nl
T 0348743245
M [5.1, 2, e](tel:5.1, 2, e)
KvK 34223327 BTW NL71023380B01

De veldwerkzaamheden en rapportage zijn door [5.1, 2, e](mailto:5.1, 2, e@arda-natuur.nl) Arda advies voor natuur en landschap verricht in samenwerking met dhr. [5.1, 2, e](mailto:5.1, 2, e@arda-natuur.nl) vleermuisdeskundige.

[5.1, 2, e](mailto:5.1, 2, e@arda-natuur.nl) heeft een HBO opleiding milieukunde en is afgestudeerd in richting ecologie en natuurbeheer. [5.1, 2, e](mailto:5.1, 2, e@arda-natuur.nl) heeft ruime ervaring (>20 jaar) met inventarisaties van diverse soortgroepen waaronder vogels, flora, kleine marterachtigen, insecten, vleermuizen, amfibieën en reptielen.

Dhr. [5.1, 2, e](mailto:5.1, 2, e@arda-natuur.nl) doet al jaren onderzoek naar vleermuizen in en rond Amsterdam. Hij wordt ingehuurd door verschillende onderzoeksbureau voor onderzoek naar vleermuizen.

Arda is niet aangesloten maar onderschrijft wel de [gedragscode van het Netwerk Groene Bureaus](#) in samenwerking met bureaus uit dit Netwerk en als zelfstandige onderneming.

Voor schade die het gevolg is van besluiten van opdrachtgever op basis van het advies, is ARDA adviesbureau voor natuur, cultuurhistorie en recreatie niet aansprakelijk.